ท้องถิ่นนิยมทางการเมืองในเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2569 : กรณีศึกษาเขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี

Political Localism in the 2026 General Election: A Case Study of Constituency 3, Ubon Ratchathani

[Received: June 5, 2026; Revised: July 30, 2026; Accepted: August 3, 2026]

จิรัฏฐ์ จึงตระกูล
นักวิชาการอิสระ
Jirat Jungtrakul
Independence Scholar

CORRESPONDING AUTHOR
Jirat Jungtrakul, Independence Scholar, Thailand. Email: jirat.j@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไปพ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี บนฐานแนวคิดท้องถิ่นนิยมทางการเมือง การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2) แกนนำเครือข่ายคะแนนเสียง 3) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี และ 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและการวิเคราะห์เชิงแก่นสารเป็นวิธีหลักในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่าการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี สะท้อนลักษณะของท้องถิ่นนิยมทางการเมืองผ่าน 4 ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ 1) ความสามารถของผู้ลงสมัครในการจัดสรรทรัพยากรและผลประโยชน์สู่พื้นที่ 2) เครือข่ายทางการเมืองและสังคม 3) ความเป็นคนในพื้นที่ของผู้ลงสมัคร และ 4) ความผูกพันเชิงพื้นที่ อย่างไรก็ตาม การซื้อเสียงยังคงปรากฏในการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2569 แบบปูพรมผ่านเครือข่ายหัวคะแนนในท้องถิ่น เพื่อสร้างแรงจูงใจทางการเมืองและเพิ่มประสิทธิภาพการระดมคะแนนเสียงของผู้ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

คำสำคัญ: ท้องถิ่นนิยมทางการเมือง; การตัดสินใจลงคะแนนเสียง; การเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2569; เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี

Abstract

This research article aims to examine the voting decisions of voters in the 2026 General Election in Constituency 3, Ubon Ratchathani Province, through the lens of Political Localism. This study employed a qualitative research methodology. Data were collected through in-depth interviews with 30 key informants across four groups, including 1) candidates for the House of Representatives, 2) leaders of electoral support networks, 3) eligible voters in Constituency 3 of Ubon Ratchathani Province, and 4) political science experts. The data were analyzed using content analysis and thematic analysis. The results reveal that the voting decisions of voters in Constituency 3, Ubon Ratchathani Province, reflect Political Localism through four key factors, including (1) candidates' ability to allocate resources and benefits to the local area, (2) political and social networks, (3) candidates' local identity, and (4) place attachment. However, vote buying remained evident in the 2026 General Election through blanket distribution implemented by local vote-canvassing networks to create political incentives and enhance the effectiveness of vote mobilization for candidates for the House of Representatives.

Keywords: Political Localism; Electoral Decision-Making; General Election 2026; Constituency 3 Ubon Ratchathani Province

บทนำ

การเลือกตั้งทั่วไปของประเทศไทย พ.ศ. 2569 ถือเป็นกลไกเชิงสถาบันที่สำคัญของการเมืองระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy Regimes) ในการส่งผ่านเจตจำนงของประชาชนสู่การกำหนดทิศทางของรัฐบาล (Dahl & Tufte, 1973) ทว่าในเชิงปฏิบัติ การได้มาซึ่งผู้แทนราษฎรผ่านการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชน มิได้ถูกขับเคลื่อนด้วยอุดมการณ์ทางการเมืองเชิงนามธรรมเพียงประการเดียว แต่ยังถูกหล่อหลอมผ่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่น และเครือข่ายความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ที่ฝังตัวอยู่กับปัจเจกบุคคลในพื้นที่ (เวียงรัฐ เนติโพธิ์, 2558) มิติดังกล่าวนำไปสู่การก่อรูปของพฤติกรรมการเมืองเชิงพื้นที่ (Spatial Political Behavior) ที่ให้ความสำคัญกับบริบทเฉพาะถิ่น (เสาวลักษณ์ สุขวิรัช, 2539) อันสะท้อนถึงปรากฏการณ์ท้องถิ่นนิยมทางการเมือง (Political Localism) ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการชี้ขาดชัยชนะการเลือกตั้งในเขตพื้นที่

ทั้งนี้ หากย้อนศึกษาพลวัตท้องถิ่นนิยมทางการเมือง (Political Localism) ในบริบทการเลือกตั้งทั่วไปของประเทศไทย จะพบว่าเป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนแบบแผนการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนที่ยึดโยงกับบริบทเชิงพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญ อันเป็นผลจากความสัมพันธ์ทางสังคม เครือข่ายทางการเมือง และอัตลักษณ์ร่วมที่สั่งสมอยู่ในพื้นที่ จึงนำไปสู่การก่อรูปเป็นพฤติกรรมนิยมทางการเมืองที่มีลักษณะเฉพาะในแต่ละเขตพื้นที่ (Schulte-Cloos & Bauer, 2023) ดังกรณีศึกษาชัยชนะในการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2562 ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย สะท้อนให้เห็นว่าการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน มิได้จำกัดอยู่เพียงกระแสความนิยมของตัวบุคคลและพรรคการเมืองเท่านั้น หากแต่เป็นผลจากการสั่งสมเครือข่ายทางการเมืองที่เชื่อมประสานกันระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับนักการเมืองระดับชาติ รวมถึงอาศัยทุนทางสังคมและบารมีทางการเมืองของผู้ลงสมัครผู้แทนราษฎร จนกลายเป็นฐานสนับสนุนทางการเมืองที่สำคัญต่อการได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง (เทอดศักดิ์ ไป่จันทึก และคณะ, 2564)

อย่างไรก็ดี ภาพรวมของการเมืองและการเลือกตั้งทั่วไปภายหลังปี พ.ศ. 2562 ได้สะท้อนการเปลี่ยนผ่านจากกระบวนทัศน์ท้องถิ่นนิยมทางการเมืองแบบดั้งเดิม (Traditional Political Localism Paradigm) ไปสู่รูปแบบการตัดสินใจทางการเมืองที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยเชิงอุดมการณ์และประเด็นนโยบายมากขึ้น โดยเฉพาะผู้มีสิทธิเลือกตั้งรุ่นใหม่ เริ่มประเมินทางเลือกทางการเมืองผ่านจุดยืนอุดมการณ์ ความน่าเชื่อถือของนโยบาย ตลอดจนวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำของผู้สมัคร มากกว่าการยึดโยงอยู่กับเครือข่ายอุปถัมภ์หรือฐานอำนาจทางการเมืองในระดับพื้นที่ดังเช่นในอดีต (Alexander, 2025) แต่ทว่า การเติบโตของการเมืองเชิงอุดมการณ์มิได้ทำหน้าที่เสมือนยารักษาที่ลบเลือนร่องรอยของท้องถิ่นนิยมทางการเมืองแบบดั้งเดิมได้โดยสิ้นเชิง หากแต่เป็นเพียงคลื่นลูกใหม่ที่เคลื่อนเข้ามาซ้อนทับบนฐานความสัมพันธ์ทางการเมืองเดิม กล่าวคือ แม้ประชาชนจะหันมาให้ความสำคัญกับอุดมการณ์และนโยบายทางการเมืองมากขึ้น แต่ปัจจัยทางการเมืองแบบท้องถิ่นนิยม อาทิ เครือข่ายทางการเมือง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ บารมีส่วนบุคคล และทุนทางสังคมของผู้นำท้องถิ่น ยังคงมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดพฤติกรรมการเลือกตั้งและการระดมฐานสนับสนุนทางการเมืองในหลายเขตพื้นที่ อันสะท้อนให้เห็นว่าการเมืองไทยร่วมสมัยมิได้เคลื่อนตัวออกจาก

โครงสร้างความสัมพันธ์ทางการเมืองแบบเดิมอย่างสมบูรณ์ หากแต่เป็นการดำรงอยู่ร่วมกันระหว่างการเมืองเชิงอุดมการณ์กับเครือข่ายอำนาจทางการเมืองในระดับพื้นที่ (Ockey, 1994; McCargo, 2005)

จึงนำมาสู่การเสนอข้อเท็จจริงในเขตพื้นที่การศึกษาในประเด็นการได้รับชัยชนะของผู้ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2566 และ พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอม่วงสามสิบ อำเภอดอนมดแดง อำเภอตาลสุม และอำเภอเหล่าเสือโก้ก เชิงเปรียบเทียบ ซึ่งในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 พบว่า ผู้ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับชัยชนะ คือ นางพิมพกาญจน์ พลสมัคร พรรคเพื่อไทรวมพลัง ได้คะแนน 31,218 คะแนน (30.10%) อันดับ 2 คือ นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ พรรคเพื่อไทย ได้คะแนน 22,020 คะแนน (21.23%) และอันดับ 3 นายสมบัติ รัตโน พรรคภูมิใจไทย ได้คะแนน 16,572 คะแนน (15.98%) โดยมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งหมด 103,705 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2566) ถัดมาผลการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2569 พบว่า ผู้ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับชัยชนะ คือ นางพิมพกาญจน์ พลสมัคร (สมัยที่ 2) พรรคไทรวมพลัง ได้คะแนน 43,632 คะแนน (46.54%) อันดับ 2 คือ นางสาวณัฐนันท์ รัตโน พรรคเพื่อไทย ได้คะแนน 22,798 คะแนน (24.32%) และ อันดับ 3 นายปรเมธ ศรีหล้า พรรคประชาชน ได้คะแนน 13,634 คะแนน (14.54%) โดยมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งหมด 93,751 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2569) ซึ่งผู้เขียนอธิบายรายละเอียด ดังตารางด้านล่าง

ผลการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี				
ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	**พรรคการเมือง**	**ผลการเลือกตั้ง**	**ผู้มาใช้สิทธิ**	**ค่าเฉลี่ย**
นางพิมพกาญจน์ พลสมัคร	พรรคเพื่อไทรวมพลัง	31,218 คะแนน	**103,705**	ร้อยละ 30.10
นายชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ	พรรคเพื่อไทย	22,020 คะแนน		ร้อยละ 21.23
นายสมบัติ รัตโน	พรรคภูมิใจไทย	16,572 คะแนน		ร้อยละ 15.98
ผลการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี				
ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	**พรรคการเมือง**	**ผลการเลือกตั้ง**	**ผู้มาใช้สิทธิ**	**ค่าเฉลี่ย**
นางพิมพกาญจน์ พลสมัคร	พรรคไทรวมพลัง	43,632 คะแนน	**93,751**	ร้อยละ 46.54
นางสาวณัฐนันท์ รัตโน	พรรคเพื่อไทย	22,798 คะแนน		ร้อยละ 24.32
นายปรเมธ ศรีหล้า	พรรคประชาชน	13,634 คะแนน		ร้อยละ 14.54

ตารางที่ 1: เปรียบเทียบผลการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 และ พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, (2566,2569)

จากข้อมูลผลการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2566 และ พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี สะท้อนให้เห็นว่าผลคะแนนการเลือกตั้งของผู้ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะผู้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง คือ นางพิมพกาญจน์ พลสมัคร พรรคไทรวมพลัง ซึ่งได้รับคะแนนเสียงเพิ่มขึ้น แม้ว่าจำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งในเขตดังกล่าวจะลดลงถึง

9,954 คน นอกจากนี้ พรรคการเมืองอื่นได้ปรับเปลี่ยนผู้ลงสมัคร อันเป็นการปรับกลยุทธ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการเมือง อย่างไรก็ตาม ผลการเลือกตั้งสะท้อนว่าผู้ลงสมัครบางพรรคมีคะแนนเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ขณะที่บางพรรคกลับมีคะแนนลดลง

แม้ข้อมูลเชิงประจักษ์ข้างต้นว่าด้วยผลการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2566 และ พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี ได้สะท้อนให้เห็นทั้งผู้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งและระดับการสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่อย่างชัดเจน แต่ข้อมูลเชิงสถิติเพียงมิติเดียวไม่สามารถอธิบายได้ว่า ปัจจัยหรือกลไกทางการเมืองใดมีบทบาทต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว โดยเฉพาะในบริบทการเมืองไทยที่การแข่งขันทางการเมืองระดับพื้นที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายประการ เพื่อการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาองค์ประกอบของท้องถิ่นนิยมทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี

คำถามการวิจัย

แนวคิดท้องถิ่นนิยมทางการเมืองมีบทบาทต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี ภายใต้กรอบแนวคิดท้องถิ่นนิยมทางการเมือง

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2569 ของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย 4 อำเภอ ดังนี้ 1) อำเภอม่วงสามสิบ 2) อำเภอดอนมดแดง 3) อำเภอตาลสุม และ 4) อำเภอเหล่าเสือโก้ก ภายใต้กรอบแนวคิดท้องถิ่นนิยมทางการเมือง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2569

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งบนฐานแนวคิดท้องถิ่นนิยมทางการเมืองในบริบทการเลือกตั้งทั่วไป (Political Localism in the General Election Context) ซึ่งผู้วิจัยอธิบายหลักการและกลไกดังต่อไปนี้

เสาวลักษณ์ สุขวิรัช (2539) อธิบายท้องถิ่นนิยมในบริบทการเลือกตั้งทั่วไปของประเทศไทยเป็นการฉายภาพให้เห็นพฤติกรรมนิยมทางการเมือง (Political Behavioralism) ที่สัมพันธ์กันเป็น

ระบบ ซึ่งไม่ได้สะท้อนถึงอุดมการณ์หรือวัฒนธรรมประชาธิปไตยเป็นปัจจัยชี้ขาดการได้มาซึ่งคะแนนเสียง หากแต่เน้นการออกแบบและปรับปรุงเชิงกลยุทธ์ทางการเมืองอย่างมีพลวัต ภายใต้คำถามที่ว่าทำอย่างไรผู้ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะได้รับชัยชนะการเลือกตั้งทั่วไป จากการศึกษาพบว่า ผู้ลงสมัครเลือกตั้งมิได้อาศัยการสร้างความสัมพันธ์โดยตรงกับประชาชนตัวต่อตัวเท่านั้น แต่เน้นการสร้างเครือข่ายเชิงอำนาจอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับท้องถิ่นและท้องที่อย่างแข็งแรง รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ของผู้ลงสมัครใหม่จากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เรียกกันทั่วไปเปลี่ยนเป็น “ผู้มีบารมีทางการเมือง (Political Patron)” เพื่อสร้างความชอบธรรมทางการเมืองในระดับพื้นที่และย้ำสถานะตนเองในฐานะ “ตัวกลางการจัดสรรทรัพยากรและโอกาส (Resource & Opportunity Brokers)” ให้กับพื้นที่ในเขตเลือกตั้งตนเอง เพื่อสร้างความนิยมและฐานคะแนนเสียงในพื้นที่ ท่ามกลางความไร้ประสิทธิภาพของการขับเคลื่อนการเมืองเชิงนามธรรมที่ชาวบ้านมองว่าไม่สามารถรับประทานได้

ถัดมา ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์ (2546) จึงขยายหลักการและกลไกท้องถิ่นนิยมทางการเมืองกับการเลือกตั้งเชิงบริบทและอัตลักษณ์ ซึ่งสะท้อนความเป็นท้องถิ่นนิยมผ่านผู้แทนราษฎรในเขตพื้นที่บนฐานอัตลักษณ์เชิงวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีความซับซ้อนมากกว่าการเป็นเครื่องมือจัดสรรพยากร กล่าวคือ บทบาทผู้แทนราษฎรในเขตพื้นที่ของท้องถิ่นต่าง ๆ เสมือนที่พึ่ง ซึ่งไม่ได้ทำหน้าที่นิติบัญญัติเท่านั้น หากแต่ต้องแสดงบทบาทในการระงับทุกข์และบำรุงสุขให้แก่คนในพื้นที่ประจักษ์ตาอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งความผูกพันและการย้ำเตือนถึงความเป็นคนบ้านเดียวกัน ขณะเดียวกันการสร้างอัตลักษณ์คนใน – คนนอก ยังเป็นการสร้างความรู้สึกร่วมและฐานเสียงให้เกิดการจงรักภักดีต่อตัวบุคคลมากกว่าอุดมการณ์พรรคการเมือง นอกจากนี้ การอาศัยกลไกเชิงสถาบันและความผูกพันเชิงพื้นที่ในชุมชนท้องถิ่น เป็นกฎเกณฑ์สำคัญที่กำหนดให้ผู้ลงสมัครผู้แทนราษฎรต้องมีภูมิลำเนาหรืออสังหาริมทรัพย์ในพื้นที่ของเขตเลือกตั้งนั้น ๆ ทำให้การผนวกกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติและพื้นที่เข้าด้วยกัน แต่ทว่า ประสิทธิภาพในความสัมพันธ์แบบท้องถิ่นนิยมจะเกิดขึ้นไม่ได้หากขาดตัวกลางทางการเมืองเป็นตัวเชื่อมระหว่างตัวแสดงที่หลากหลายในชุมชนท้องถิ่นที่ผู้แทนราษฎรดูแลผลประโยชน์เชิงพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับการเลือกตั้งทั่วไป ที่ไม่ได้ฉายภาพในมิติเชิงโครงสร้างความเหลื่อมล้ำทางสังคมกับการแบ่งแยกระหว่าง “สังคมเมือง (Urban Society)” และ “สังคมชนบท (Rural Society)”

ทำนองเดียวกัน เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2552) ฉายภาพการเกิดขึ้นของท้องถิ่นนิยมทางการเมืองแบบดั้งเดิมที่แข็งแรงจนถึงปัจจุบันผ่านมโนทัศน์สองนคราประชาธิปไตย ชี้ให้เห็นความแตกต่างและขัดแย้งกันระหว่าง “สังคมเมือง” และ “สังคมชนบท” บนฐานของโครงสร้างความเหลื่อมล้ำทางสังคม กล่าวคือ ความปรารถนาของประชาชนในสังคมเมืองย่อมอยากได้ผู้แทนราษฎรที่มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งการแข่งขันทางการเมืองการเลือกตั้งทั่วไปนิยมใช้ปัจจัยด้านอุดมการณ์นโยบาย ภาวะผู้นำทางการเมือง ภาพลักษณ์ทางการเมือง อันสะท้อนให้เห็นว่าการปกครองบ้านเมืองต้องสะอาด แต่ในบริบทสังคมชนบท ผู้คนมักให้ความสำคัญกับผู้แทนราษฎรที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการเชิงรูปธรรมและเข้าถึงวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ได้จริง กล่าวคือ การเลือกตั้งมิใช่การตัดสินใจบนฐานของนโยบายสาธารณะระดับชาติเท่านั้น แต่เป็นการสะท้อนเจตจำนงเชิงพื้นที่ที่ต้องการรักษาอำนาจการต่อรองผ่านระบบเครือข่ายทางการเมืองที่เข้มแข็ง ทำให้ภาพลักษณ์ของ

นักการเมืองระดับชาติในฐานะผู้พัฒนาหรือผู้มีบารมีในท้องถิ่นเป็นปัจจัยชี้ขาดที่มีอิทธิพลเหนือกระแสการเมืองระดับมหภาค

จึงนำมาสู่การนิยามท้องถิ่นนิยมทางการเมือง (Political Localism) ในบริบทการเลือกตั้งทั่วไป หมายถึง สภาวะเชิงพื้นที่การเลือกตั้งมีวัฒนธรรมทางการเมือง กฎเกณฑ์ และแบบแผนความสัมพันธ์เชิงอำนาจเฉพาะบริบท โดยผู้แทนราษฎรทำหน้าที่เป็นทั้ง “สะพาน” และ “ตัวกลางเชิงอุปถัมภ์” ในการถ่ายทอดทรัพยากร โครงการพัฒนา และโอกาสจากส่วนกลางลงสู่พื้นที่ผ่านเครือข่ายความสัมพันธ์ทางการเมืองเชิงอุปถัมภ์และและการสร้างอัตลักษณ์ร่วมกับชุมชนท้องถิ่น

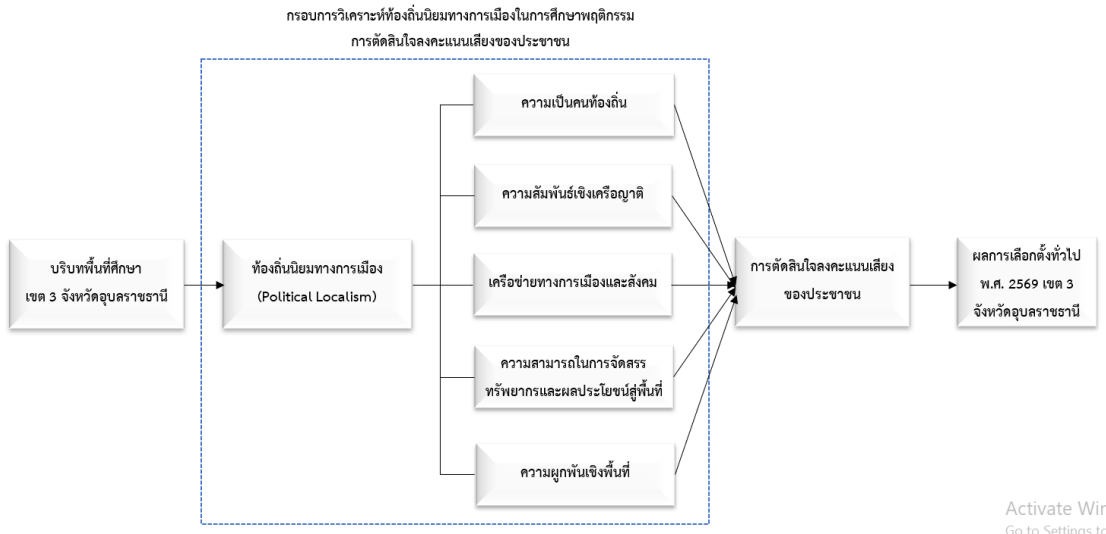
สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กรณีศึกษาที่ฉายภาพพฤติกรรมการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป ทั้งงานวิจัยของ Meechan & Ockey (2026) พบว่าโครงสร้างเครือข่ายทางการเมืองและการอุปถัมภ์เป็นองค์ประกอบสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทและนอกเมืองถึงแม้มีแรงกดดันจากรูปแบบเครือข่ายใหม่อย่างการเคลื่อนไหวผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล แต่ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ในระดับท้องถิ่นยังทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่าง “นักการเมือง” และ “ประชาชน” ผ่านการเข้าถึงทรัพยากรและการตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะพื้นที่ การศึกษาการครองอำนาจของ ส.ส. วุฒิพงษ์ นามบุตร พรรคประชาธิปัตย์ เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานีที่พบว่า ปัจจัยที่ทำให้การครองอำนาจของผู้แทนราษฎรยาวนานเกือบ 2 ทศวรรษ ตั้งแต่ พ.ศ. 2550 – 2566 เกิดจากการสร้างวาทกรรมผ่านตนเอง และประชาชนที่เชื่อมั่นในตัวผู้แทนราษฎรที่เป็นทั้งนักการเมืองติดดิน ผู้แทนนักพัฒนา บ้านใหญ่ที่ทำประโยชน์ให้ผู้คนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง รวมถึงเป็นตัวกลางสำคัญในการดึงทรัพยากรจากส่วนกลางมาลงพื้นที่ได้มาก ส่งผลให้เขตพื้นที่ที่ดูแลเติบโตอย่างมีพลวัต (ธรรพ์ณธร สีทา และปฐวี โชติอนันต์, 2567) หรืองานวิจัยที่เน้นยุทธศาสตร์การหาเสียงแบบเจาะจงของนายสมศักดิ์ บุญประชม ในการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2566 เขต 11 จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า กลไกทางการเมืองสำคัญที่ทำให้ผู้ลงสมัครดังกล่าวได้รับชัยชนะการเลือกตั้ง เกิดจากยุทธศาสตร์การชูตัวบุคคล การทำงานอุปถัมภ์ในพื้นที่ การชูความเป็นท้องถิ่นนิยมผ่านมโนทัศน์การเมืองในชีวิตประจำวัน ตลอดจนเครือข่ายหัวคะแนนเสียงระดับชุมชนกับระดับคุ้มที่เข้าถึงประชาชน (พงศธร กันทวงค์ และคณะ, 2567) หรืองานวิจัยของ พงศธร กันทวงค์ และคณะ (2568) ศึกษายุทธศาสตร์การสร้างชัยชนะของ ส.ส. พรรคภูมิใจไทย เขต 8 จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า กลไกทางการเมืองที่ทำให้ผู้ลงสมัครดังกล่าวได้รับชัยชนะแบ่งออกเป็น 2 มิติ ดังนี้ มิติที่หนึ่ง ด้านยุทธศาสตร์ทางการเมือง ได้แก่ การสังกัดตระกูลนักการเมือง กระแสของตัวบุคคลในพื้นที่ และการหาเสียงหลายช่องทาง และ มิติที่สอง ด้านพฤติกรรมการตัดสินใจของประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ การแก้ไขปัญญาในพื้นที่ การสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน และการเข้าถึงตัวบุคคลได้อย่างง่าย ถึงแม้ผู้ลงสมัครมีการย้ายสังกัดพรรคการเมืองก็ตาม

ทั้งนี้ จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่ผ่านมามุ่งอธิบายความสำเร็จหรือชัยชนะของผู้ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเชิงยุทธศาสตร์ทางการเมืองในระดับพื้นที่ ซึ่งส่งเสริมการอธิบายกลไกการสร้างฐานคะแนนเสียงได้เป็นอย่างดี หากแต่ยังมิได้อธิบายถึงพฤติกรรมการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชนในฐานะผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่า ประชาชนใช้เหตุผลหรือปัจจัยใดในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครภายใต้บริบทของท้องถิ่นนิยมทางการเมือง อีกทั้งยังไม่ปรากฏการศึกษาที่มุ่งทำความเข้าใจพฤติกรรมการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชนในบริบทการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัด

อุบลราชธานี ซึ่งมีพลวัตการแข่งขันทางการเมืองและบริบทเชิงพื้นที่เฉพาะ ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชนบนฐานแนวคิดท้องถิ่นนิยมทางการเมือง เพื่อเติมเต็มองค์ความรู้ในมิติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งควบคู่กับองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมที่เน้นผู้ลงสมัครเลือกตั้งทั่วไปเป็นสำคัญ

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดท้องถิ่นนิยมทางการเมืองในบริบทการเลือกตั้งทั่วไป โดยอาศัยงานของ เสาวลักษณ์ สุขวิรัช (2539); ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์ (2546) และ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2552) ร่วมกับการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ปัจจัย ได้แก่ ความเป็นคนท้องถิ่น ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ เครือข่ายทางการเมืองและสังคม ความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรและผลประโยชน์สู่พื้นที่ และความผูกพันเชิงพื้นที่ เพื่อใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์และทำความเข้าใจพฤติกรรมการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี ภายใต้บริบทการเมืองระดับพื้นที่อย่างเป็นระบบ ซึ่งอธิบายดังแผนภาพกรอบด้านล่าง

Activate Win
Go to Settings to

ภาพที่ 1 : กรอบแนวคิดการวิจัย
ที่มา : ผู้วิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการภายใต้วิธีระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) รูปแบบกรณีศึกษา (Case Study Approach) เพื่อทำความเข้าใจและแสวงหาข้อเท็จจริง

จากปรากฏการณ์เฉพาะบริบท (Context-Specific Phenomenon) (Yin, 2009) นำไปสู่การหาคำตอบที่กำหนดไว้ในการศึกษาท้องถิ่นนิยมทางการเมืองกับการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2569 ว่าด้วยการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชน เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 30 คน ประกอบด้วย 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 2 คน 2) แกนนำเครือข่ายคะแนนเสียง จำนวน 4 คน 3) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 22 คน และ 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน ซึ่งการคัดเลือกใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ ประสบการณ์ และมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2569 ในเขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบกับใช้วิธีการสุ่มแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) ในการแนะนำผู้ให้ข้อมูลรายต่อไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย รอบด้าน และครอบคลุมประเด็นการศึกษามากยิ่งขึ้น

3. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี 2) เครือข่ายหัวคะแนนเสียง 3) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และ 4) นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์

2. ข้อทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้ข้อมูลจากการค้นคว้าหนังสือ ตำรา บทความวิจัยในวารสารวิชาการ ข่าวสารออนไลน์ที่น่าเชื่อถือ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2569 ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

4. วิธีการและเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยกำหนดแนวคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) จากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดท้องถิ่นนิยมทางการเมืองและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของการวิเคราะห์และเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลอธิบายประสบการณ์ มุมมอง ทัศนคติ ความรู้สึก และค่านิยมทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้อย่างอิสระ โดยผู้วิจัยขอความยินยอมทางวาจาในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคน รวมถึงแจ้งให้ทราบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถไม่ตอบหรือยุติการตอบคำถามได้หากมีความประสงค์ นอกจากนี้ ผู้วิจัยใช้การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) ควบคู่กับการสัมภาษณ์ โดยดำเนินการสังเกตทั้งในพื้นที่จริงและผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เพื่อศึกษาบริบทและสภาพแวดล้อมทางการเมือง (Political Environment) ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง เช่น บรรยากาศการหาเสียง การสื่อสารทางการเมือง การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชน ตลอดจนปฏิกิริยาและการตอบสนองของผู้เข้าร่วมกิจกรรมหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งข้อมูลดังกล่าวช่วยเสริมสร้างความเข้าใจต่อพฤติกรรมการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ศึกษาได้อย่างรอบด้าน

5. การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาถอดความและจัดเตรียมข้อมูลอย่างเป็นระบบก่อนนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ควบคู่กับการวิเคราะห์เชิงแก่นสาระ (Thematic Analysis) เพื่อจำแนกข้อมูล จัดหมวดหมู่ กำหนดรหัสข้อมูล (Coding) และค้นหารูปแบบความหมายที่ปรากฏร่วมกันในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นนิยมทางการเมืองในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชน จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ผ่านการจัดหมวดหมู่และตีความมาสังเคราะห์เป็นข้อค้นพบทางการวิจัยตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความหลากหลาย ได้แก่ ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ลงสมัครรับเลือกตั้งทั่วไป เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี แกนนำเครือข่ายคะแนนเสียงที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนการหาเสียงเลือกตั้ง ประชาชนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2569 เขต 3 และนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ผู้เชี่ยวชาญด้านการเมืองและการเลือกตั้ง ควบคู่กับการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ ความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อค้นพบในการศึกษาครั้งนี้

ผลการวิจัย

ผลการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผู้ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับชัยชนะการเลือกตั้ง คือ นางพิมพกาญจน์ พลสมัคร พรรคไทรวมพลัง ซึ่งเป็นสมัยที่ 2 ได้รับคะแนนเสียงรวม 43,632 คะแนน (46.54%) ทั้งนี้ หากพิจารณาเชิงเปรียบเทียบกับผลการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2566 พบว่า คะแนนเสียงของผู้ชนะเพิ่มขึ้น 12,414 คะแนน (เพิ่มขึ้น 16.44%) ในขณะที่จำนวนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งโดยรวมลดลง 9,954 คน สะท้อนให้เห็นถึงการกระจุกตัวของการสนับสนุนทางการเมืองและความเข้มแข็งของฐานเสียงในพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2569) ซึ่งอธิบายรายละเอียดสถิติผลการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2569 ดังตารางที่ 2

ผลการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี				
ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	**พรรคการเมือง**	**ผลการเลือกตั้ง**	**ผู้มาใช้สิทธิ**	**ค่าเฉลี่ย**
นางพิมพกาญจน์ พลสมัคร	พรรคไทรวมพลัง	43,632 คะแนน	**93,751**	ร้อยละ 46.54
นางสาวณัฐนันท์ รัตโน	พรรคเพื่อไทย	22,798 คะแนน		ร้อยละ 24.32
นายปรเมธ ศรีหล้า	พรรคประชาชน	13,634 คะแนน		ร้อยละ 14.54

ตารางที่ 2: ผลคะแนนเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง, (2569)

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลและศึกษาพบว่า พฤติกรรมการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี ดำเนินภายใต้กรอบท้องถิ่นนิยมทางการเมือง แบ่งตัวแปรที่ใช้ประกอบการตัดสินใจออกเป็น 4 ปัจจัย ประกอบด้วย 1)

ความสามารถของผู้ลงสมัครในการจัดสรรทรัพยากรและผลประโยชน์ลงสู่พื้นที่ 2) เครือข่ายทางการเมืองและสังคม 3) ความเป็นคนพื้นถิ่นหรือคนท้องถิ่น และ 4) ความผูกพันเชิงพื้นที่ ตามลำดับ อธิบายดังนี้

ตัวแปรปัจจัยที่ 1 ความสามารถของผู้ลงสมัครในการจัดสรรทรัพยากรและผลประโยชน์ลงสู่พื้นที่ จากการศึกษาพบว่า ผู้ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี เป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาและผูกพันในพื้นที่ดังกล่าว แต่ทว่าตัวแปรปัจจัยที่ประชาชนใช้ประกอบการตัดสินใจลงคะแนนเสียง มุ่งเน้นศักยภาพของตัวผู้ลงสมัครในเชิงการพัฒนาพื้นที่เป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการจัดสรรงบประมาณ โครงการพัฒนาพื้นที่ และการกระจายทรัพยากรจากส่วนกลางลงสู่ท้องถิ่น เนื่องจากเขตพื้นที่ดังกล่าวมีลักษณะเป็นสังคมชนบท ซึ่งยังเผชิญข้อจำกัดเชิงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน จึงส่งผลให้ประชาชนคาดหวังให้ผู้แทนราษฎรสามารถผลักดันการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

นาย ก. (นามสมมติ) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไป เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี อายุ 42 ปี กล่าวว่า *“การตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนท้องถิ่นหรือชนบท ถ้าว่ากันตามตรงการที่มี ส.ส. นำโครงการพัฒนาและงบประมาณมาลงพื้นที่ เสมือนการเอาความเจริญมาลงในพื้นที่แหละ เพราะธรรมชาติของคนชนบทเขาก็อยากได้การพัฒนาและความเจริญมาสู่พื้นที่ที่อาศัย ปัจจัยนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการตัดสินใจเลือก ส.ส. ของผมเองด้วยนะ”* (การสื่อสารส่วนบุคคล, สัมภาษณ์ 29 เมษายน 2569)

หรือ นาง ข. (นามสมมติ) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไป เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี อายุ 60 ปี กล่าวว่า *“การตัดสินใจของแม่เอง ตัวบุคคลและพรรคการเมืองก็มีส่วนนะลูก แต่หลักแม่ก็จะดูตัวบุคคลแหละพอมาเป็นตัวแทนประชาชนแล้ว เขาจะมาพัฒนาบ้านเราให้ดีขึ้นยังไง เช่น ถนนหนทาง ไฟฟ้า บ้านเรือนในชุมชน ฯลฯ ง่าย ๆ ถ้าเขาเข้ามาแล้วทำให้ชีวิตคนในชุมชนและเราดีขึ้น เราก็เอาคนนั้นแหละ”* (การสื่อสารส่วนบุคคล, สัมภาษณ์ 29 เมษายน 2569)

ข้อมูลสำคัญข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนในพื้นที่มิได้พิจารณาเฉพาะคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น หากแต่ใช้ศักยภาพในการจัดสรรงบประมาณ ทรัพยากร และโครงการพัฒนาจากส่วนกลางกระจายลงมาสู่พื้นที่เป็นเกณฑ์สำคัญในการประเมินความเหมาะสมของผู้สมัคร เนื่องจากประชาชนมองว่าการพัฒนาสาธารณูปโภค การยกระดับคุณภาพชีวิตและการแก้ไขปัญหาของชุมชนจำเป็นต้องอาศัยผู้แทนราษฎรที่สามารถผลักดันให้เกิดผลลัพธ์เชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับประสบการณ์การทำงานทางการเมืองและการพัฒนาพื้นที่ กล่าวไว้ดังนี้

“ตลอดระยะเวลา 2 ปี 8 เดือนที่ผ่านมา ทางเราเองก็ทำพื้นที่ สร้างพื้นที่ และพัฒนาพื้นที่ หลายอย่าง ด้วยความเป็นบ้านเกิดของเราเองด้วย ยกตัวอย่างเช่น การประสานของบประมาณจากส่วนกลางลงมาสู่พื้นที่มากกว่า 100 ล้านบาท รวมถึงทำโครงสร้างพื้นฐานให้ดีขึ้นทั้งถนนหนทาง ไฟส่องสว่าง แหล่งน้ำ และโดมขนาดใหญ่ให้โรงเรียนในพื้นที่” (ผู้ลงสมัครสมาชิกผู้แทนราษฎรเขต 3 พรรคไทรวมพลัง, การสื่อสารส่วนบุคคล, สัมภาษณ์ 26 กุมภาพันธ์ 2569)

ตัวแปรปัจจัยที่ 2 เครือข่ายทางการเมืองและสังคมของผู้ลงสมัครในพื้นที่ จากการลงพื้นที่ศึกษาพบว่า ผู้ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี อาศัยความแข็งแรงของเครือข่ายทางการเมืองและสังคม เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน และกลุ่มเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่น ในฐานะหัวคะแนนเสียงพื้นที่ทั่งในการเข้าถึงและการระดมคะแนนเสียงจากประชาชน เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการเมืองการเลือกตั้งทั่วไปแบบเขตพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

นาย เอ (นามสมมติ) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไป เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี อายุ 45 ปี กล่าวว่า *“ผมเองก็คิดว่า สิ่งสำคัญในการเลือกผู้แทนราษฎร เราต้องดูเครือข่ายของเขาด้วยว่ามีใครบ้าง เพราะเวลาเกิดปัญหาอะไรในท้องถิ่นหรือชุมชน ถ้าเราประสานตัว ส.ส. ไม่ถึง เราสามารถประสานกับตัวแทน ส.ส. ที่มาช่วยหาเสียง เล่าปัญหาให้เขาฟังได้ เขาก็จะได้เอาเรื่องเหล่านี้ไปพูดคุยกับ ส.ส. แล้วเอาก็เรื่องเขาสภา ผมจึงมองว่าถ้าจะตัดสินใจเลือกจริง ๆ รวมถึงชาวบ้านในหมู่บ้านนี้ เขาก็ดูด้วยว่าเครือข่ายของ ส.ส. ที่มาช่วยหาเสียงเป็นใคร”* (การสื่อสารส่วนบุคคล, สัมภาษณ์ 23 เมษายน 2569)

หรือ นางบี (นามสมมติ) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไป เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี อายุ 52 ปี กล่าวว่า *“ป้าว่าจริง ๆ แล้วมันมีหลายปัจจัยที่ใช้ตัดสินใจเลือก ส.ส. เขตบ้านเรานะ กลุ่มหัวคะแนนหรือคนที่ช่วยหาเสียงก็สำคัญไม่แพ้เรื่องอื่นเลย อย่างพื้นที่ชนบทแบบบ้านเรา เวลามีปัญหาใหญ่ ๆ ก็ต้องอาศัย ส.ส. ช่วยประสาน แต่ป้าก็เข้าใจว่าทุกวันนี้ ส.ส. ดูแลหลายอำเภอ หลายพื้นที่ ไม่เหมือนสมัยก่อนที่เขตหนึ่งมี ส.ส. ได้หลายคน เพราะฉะนั้นเราก็ดูด้วยว่าเครือข่ายของ ส.ส. มีใครบ้าง มีคนที่เราพอจะเข้าถึงหรือฝากเรื่องให้ช่วยประสานได้หรือเปล่า”* (การสื่อสารส่วนบุคคล, สัมภาษณ์ 24 เมษายน 2569)

หรือ นายซี (นามสมมติ) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไป เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี อายุ 48 ปี กล่าวว่า *“ถ้ามองการเมืองในระดับชาวบ้านนะ นอกจากตัว ส.ส. ที่ชาวบ้านจะเลือกแล้ว หลายครั้งชาวบ้านก็ดูคนที่มาช่วยหาเสียงด้วยนะ ซึ่งลุงว่ามีผลในระดับหนึ่งเลย อย่างเขต 3 บ้านเรา คนที่มาช่วยหาเสียงเป็นผู้เฒ่าผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน เป็นคนรู้จักกันเอง โดยเฉพาะกำนันกับผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้านก็ให้ความเคารพ เกรงใจ และเชื่อใจกัน มันก็มีผลต่อการเลือกของชาวบ้านต่อตัว ส.ส. นั้นแหละ”* (การสื่อสารส่วนบุคคล, สัมภาษณ์ 24 เมษายน 2569)

ข้อมูลสำคัญข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ตัวแปรปัจจัยด้านความแข็งแรงของเครือข่ายทางการเมืองตามกรอบแนวคิดท้องถิ่นนิยมทางการเมือง มิได้หมายถึงการมีเครือข่ายเพื่อระดมคะแนนเสียงในการเลือกตั้งเท่านั้น แต่สื่อถึงการมีเครือข่ายบุคคลที่ได้รับการยอมรับและความไว้วางใจจากประชาชนในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน และกลุ่มเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นซึ่งทำหน้าที่เป็น *“ตัวกลางทางการเมือง (Political Brokerage)”* ระหว่างผู้แทนราษฎรกับประชาชน โดยทำหน้าที่สื่อสารข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ถ่ายทอดนโยบาย รับฟังปัญหา และประสานความต้องการของชุมชนไปยังผู้แทนราษฎรอย่างต่อเนื่อง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ประชาชนมิได้ประเมินเฉพาะคุณลักษณะของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น แต่ยังพิจารณาถึงคุณภาพและความน่าเชื่อถือของเครือข่ายทางการเมืองที่ให้การสนับสนุนผู้สมัครควบคู่กัน ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ฉายภาพการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ลงสมัครสภาผู้แทนราษฎรกับประชาชนในพื้นที่ ดังนี้

นาย ช. (นามสมมติ) แกนนำเครือข่ายทางการเมืองในพื้นที่ กล่าวว่า *“บอกก่อนว่าการที่ ส.ส. หนึ่งคนในเขตพื้นที่จะเลือกใครให้เป็นตัวแทนช่วยหาเสียง ไม่ใช่เลือกใครก็ได้นะ เขาต้องดูว่าคน ๆ นั้น มีโอกาสสร้างชัยชนะให้กับตัว ส.ส. หรือไม่ ทำงานรับใช้สังคมอะไรหรือไม่ เป็นที่รู้จักของชาวบ้านหรือไม่ ยกตัวอย่างบ้านเราตำบล A ลุงเองก็มีตำแหน่งทางสังคมดูแลความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน เวลามีงานสังคมอะไรเราก็ไปช่วยตลอด ชาวบ้านเห็นหน้าเราตลอด รวมทั้งเวลามีปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนายก อบต. จะทำตามหน้าที่ เราก็เป็นเครือข่ายประสานปัญหากับ ส.ส. พอเรามีอะไรเหล่านี่สะสมในพื้นที่ พอไปช่วย ส.ส. หาเสียงในพื้นที่ของตำบล A ชาวบ้านก็จะดูตัวเราด้วย ควบคู่กับตัว ส.ส.”* (การสื่อสารส่วนบุคคล, สัมภาษณ์ 26 เมษายน 2569)

หรือ นาง ญ. (นามสมมติ) แกนนำเครือข่ายทางการเมืองในพื้นที่ กล่าวว่า *“น้ำรู้จักกันกับ ส.ส. ตั้งแต่เขาเป็น ส.จ นานแล้ว ซึ่งเราก็อยากช่วยเขาหาเสียงด้วยแหละ เป็นอดีตนักการเมืองท้องถิ่นที่ช่วยเหลือใกล้ชิดประชาชนดีนะ ประกอบกับที่น้ำเองก็มีบทบาททางสังคมในตำบล A ด้วย ช่วยเหลืองานต่าง ๆ ในชุมชนทั้งงานบุญ งานศพ งานหลวง ฯลฯ ชาวบ้านก็เห็นหน้าประจำ บางครั้งคนในบ้านเราที่ช่วยหาเสียงในชุมชนเราก็เป็นญาติกัน เขามาก็ลงคะแนนช่วยกัน”* (การสื่อสารส่วนบุคคล, สัมภาษณ์ 26 เมษายน 2569)

ตัวแปรปัจจัยที่ 3 ความเป็นคนพื้นถิ่นหรือท้องถิ่น เป็นหนึ่งปัจจัยที่ประชาชนใช้ประกอบการตัดสินใจลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี อย่างไรก็ดี จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยดังกล่าวมิใช่ปัจจัยหลักที่กำหนดการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชนโดยตรง เนื่องจากผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ล้วนเป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาและรากฐานอยู่ในพื้นที่ จึงทำให้ความเป็นคนพื้นถิ่นหรือคนท้องถิ่น มิได้เป็นคุณลักษณะที่สร้างความแตกต่างระหว่างผู้ลงสมัครอย่างชัดเจน หากแต่ประชาชนใช้คุณลักษณะดังกล่าวเป็นองค์ประกอบในการประเมินตัวบุคคลในมิติเชิงปัจเจก โดยเฉพาะการรับรู้ว่าผู้สมัครมีความเข้าใจบริบทของท้องถิ่น มีความน่าเชื่อถือ และสามารถเป็นตัวแทนของคนในพื้นที่ ด้วยเหตุนี้ ความเป็นคนพื้นถิ่นจึงทำหน้าที่เป็นปัจจัยสนับสนุนที่ช่วยเสริมการตัดสินใจของประชาชน มากกว่าเป็นปัจจัยชี้ขาดในการเลือกผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

นาย จ. (นามสมมติ) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไป เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี อายุ 50 ปี กล่าวว่า *“ตลอดที่ผมมีสิทธิเลือกตั้งในเขตนี้ อุดมการณ์ทางการเมืองเอามาขายกับชาวบ้านไม่ได้มากเท่าไหร่ เพราะเป็นสิ่งนามธรรมเกินไปชาวบ้านไม่ซื้อ แต่สิ่งสำคัญของผู้ลงสมัครที่ชาวบ้านต้องการก็คือบุคคลนี้เป็นคนในพื้นที่หรือไม่ พบปะผู้คนหรือไม่ รวมถึงช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่อย่างไร นี้คือสิ่งสำคัญสำหรับผู้ที่จะลงสมัคร ส.ส. ในเขตนี้”* (การสื่อสารส่วนบุคคล, สัมภาษณ์ 9 เมษายน 2569)

หรือ นาย ณ. (นามสมมติ) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไป เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี อายุ 49 ปี กล่าวว่า *“การตัดสินใจของน้าเอง ถ้าเน้น ๆ เลยคือ ตัวบุคคลนี่แหละ อย่างว่าบ้านเราส่วนใหญ่ชอบ ส.ส. ที่ลงพื้นที่ ดูแลประชาชนยามเดือดร้อน ต้องเห็นหน้าบ่อย ๆ ชาวบ้านจึงชอบ รวมถึงน้าเองด้วย”* (การสื่อสารส่วนบุคคล, สัมภาษณ์ 9 เมษายน 2569)

หรือ นางสาว ฑ. (นามสมมติ) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไปเขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี อายุ

กล่าวว่า *“ตัวหนูเองจะเลือกนักการเมืองและพรรคการเมืองที่มีนโยบายดี ๆ ตอบสนองพี่น้องประชาชนได้ ไม่เอาประชานิยม ง่าย ๆ คือ หนูให้ความสำคัญกับอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย แต่หนูก็รู้สึกว่าคนในเขตพื้นที่บ้านหนูยังมีแนวคิดแบบนี้น้อย เพราะหลายบ้านที่หนูรู้ ๆ มาก็จะไม่ได้มาแนวอุดมการณ์เท่าไหร่ อย่างบ้านหนูข้าง ๆ เขาก็เอาเงินกันกับดูว่าใครลงบ้าง มาจากพรรคไหนกัน”* (การสื่อสารส่วนบุคคล, สัมภาษณ์ 10 เมษายน 2569)

หรือ นาง ม. (นามสมมติ) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไปเขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี อายุ 43 ปี กล่าวว่า *“การตัดสินใจของชาวบ้านของเราส่วนใหญ่อยู่ที่ตัวบุคคลแหละ แต่ต้องเป็นคนในพื้นที่นะ จึงมีภาษีดี เพราะการเลือกตั้งในเขตที่เป็นชนบทอย่างบ้านเรา เขามักเลือกเพราะความคุ้นหน้าคุ้นตากัน อย่างตอนเลือกตั้งปี 66 ส.ส. จากพรรคสีแดงย้ายพื้นที่มาลงก็ไม่ชนะ แต่พอเป็น ส.ส. อีกคนที่เคยชนะ เป็นทั้งคนพื้นที่และเคยเป็นอดีต สจ. เก่าของเขตนี้ คนก็อยากไปเลือกแกนั้นแหละ*

ตัวแปรปัจจัยที่ 4 ความผูกพันเชิงพื้นที่ ถือเป็นปัจจัยที่ประชาชนในพื้นที่ใช้ประกอบการตัดสินใจลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี อย่างไรก็ดี จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยดังกล่าวมิใช่ปัจจัยหลักที่กำหนดการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชนโดยตรง หากแต่เป็นปัจจัยสนับสนุนที่ช่วยเสริมสร้างความคุ้นเคย ความใกล้ชิด และความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

นาง ดี (นามสมมติ) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไป เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี อายุ 55 ปี กล่าวว่า *“ความสามารถของ ส.ส. สำคัญอีหลีแหละ แต่สิ่งที่สำคัญพอกันคือเขาเป็นคนบ้านเฮาบ่ เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นในบ้านเฮา คนที่รู้ที่สุดคือคนพื้นถิ่นนั้นแหละ สิเอาคนบ้านอื่น เขตอื่นมาลงแทนกันบ่ได้ แม้จะเป็นคนจังหวัดเดียวกันก็ตาม คนพื้นที่ถิ่นนี้แหละมีความสำคัญ แม่ยกตัวอย่างปี 66 มี ส.ส. พรรคการเมืองหนึ่ง ย้ายเขตมาลงเลือกตั้งบ้านเฮา ก็บ่มีไผเลือกปานใด๋เด้”* (การสื่อสารส่วนบุคคล, สัมภาษณ์ 25 เมษายน 2569)

หรือ นาย เอฟ (นามสมมติ) ผู้มีสิทธิลือกตั้งทั่วไป เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี อายุ 53 ปี กล่าวว่า *“ลุงว่า คนที่จะเป็น ส.ส. บ้านเราได้ความคนพื้นถิ่นสำคัญ แต่ความพื้นที่ถิ่นนี้ต้องลงพื้นที่พบปะชาวบ้านสม่ำเสมอนะ ไปงานต่าง ๆ ที่ชาวบ้านจัดและเชิญไป เช่น งานแต่ง งานศพ งานบุญและงานมหรสพต่าง ๆ เหมือนเป็นการให้ค่ากับชาวบ้านที่ลงคะแนนเสียงด้วย ถ้าจะมาขายอุดมการณ์หรือขายฝันที่จับไม่ได้ ชาวบ้านไม่เอาเท่าไหร่”* (การสื่อสารส่วนบุคคล, สัมภาษณ์ 25 เมษายน 2569)

ข้อมูลสำคัญข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนในพื้นที่ให้ความสำคัญกับความผูกพันเชิงพื้นที่ของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยเฉพาะการเป็นบุคคลที่มีความคุ้นเคยกับชุมชน เข้าใจบริบทเชิงพื้นที่ และมีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนอย่างต่อเนื่องผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและประเพณีของท้องถิ่น อันนำไปสู่การรับรู้ว่าผู้ลงสมัครเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและตัวแทนของคนในพื้นที่ แต่ความผูกพันเชิงพื้นที่กลับเป็นเพียงปัจจัยประกอบที่ช่วยเสริมสร้างความใกล้ชิดและความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง มากกว่าปัจจัยหลักที่กำหนดการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชนโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์

ระหว่างความผูกพันเชิงพื้นที่ ศักยภาพของผู้ลงสมัคร และการตัดสินใจเลือกของประชาชน กล่าวไว้ดังนี้

“การที่จะเป็นผู้แทนราษฎรหรือ ส.ส. ซึ่งเป็นตัวแทนประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่น การพบปะชาวบ้าน ถามสาระทุกข์สุขดิบชาวบ้าน ถือเป็นสิ่งสำคัญ มันเป็นการสร้างตัวตนเราว่า เราเป็น ส.ส. ที่ประชาชนเข้าถึงได้นะ ซึ่งชาวบ้านให้ความสำคัญมากกับการที่เราต้องไปร่วมงานต่าง ๆ เช่น งานบุญ งานบวช งานศพ หรือมหรสพอะไรต่าง ๆ แต่ส่วนใหญ่ลงพื้นที่ไปชาวบ้านก็จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่ควบคู่กันด้วย เพราะถ้าเราลงพื้นที่แต่สร้างการพัฒนา ไม่สามารถดึงงบหรือโครงการมาลงได้ ชาวบ้านอาจจะเลือกอยู่ แต่ชนะหรือไม่อีกเรื่องนะ ” (ผู้ลงสมัครสมาชิกผู้แทนราษฎรเขต 3 พรรคไทรวมพลัง, การสื่อสารส่วนบุคคล, สัมภาษณ์ 26 กุมภาพันธ์ 2569)

อย่างไรก็ดี การศึกษาครั้งนี้เจอข้อค้นพบสำคัญว่า การซื้อเสียงยังคงเป็นกลไกทางการเมืองที่ปรากฏในการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีลักษณะการดำเนินการแบบปูพรม (Vote Buying by Blanket Distribution) กล่าวคือ เป็นการกระจายทรัพยากรหรือผลประโยชน์ให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งอย่างทั่วถึงในหลายพื้นที่ผ่านเครือข่ายหัวคะแนนเสียงในระดับชุมชน ซึ่งเป็นอีกหนึ่งตัวแปรปัจจัยสร้างประสิทธิภาพในการระดมคะแนนเสียงและสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ดังบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไปนี้

นาง ว. (นามสมมติ) ผู้มีสิทธิลือกตั้งทั่วไป เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี อายุ 42 ปี กล่าวว่า *“น้าว่าเป็นเหมือนสินน้ำใจให้ชาวบ้านด้วยแหละ สร้างแรงจูงใจให้ชาวบ้านออกเลือกตั้งด้วย แต่ปีนี้เขาก็แจกน้อยลงแต่ก่อน 1,000 ต่อหัว ตอนนี้ก็ 500 ต่อหัว แต่บางพรรคไม่มาลงแจกแถวบ้านเราเลย ฝนตกลงไม่ทั่วคะแนนก็ไม่ไหล”* (การสื่อสารส่วนบุคคล, สัมภาษณ์ 20 เมษายน 2569)

หรือ นาง ต. (นามสมมติ) แกนนำเครือข่ายทางการเมืองในพื้นที่ กล่าวว่า *“เราในฐานะที่ทำงานในพื้นที่และช่วย ส.ส. หาเสียง เรารู้ว่าชาวบ้านต้องการอะไรบ้าง แต่อีกหนึ่งปัจจัยหลักในการเล่นการเมือง คือ การซื้อเสียง มันเป็นสิ่งสร้างแรงจูงใจและกำลังใจให้ชาวบ้านส่วนหนึ่งนะ เราลองสังเกตสิว่า ถ้าเราหาเสียงตามท้องถิ่นหรือชุมชน ถ้าไม่ซื้อเสียงชาวบ้านคนลง ส.ส. พรรคนั้นจะชนะหรือเปล่า แต่เงินอาจจะไม่ใช่การตัดสินใจสำคัญของชาวบ้านก็ได้นะ แต่มันสร้างการระดมคะแนนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น”* (การสื่อสารส่วนบุคคล, สัมภาษณ์ 26 เมษายน 2569)

หรือ นาง ป. (นามสมมติ) ผู้มีสิทธิลือกตั้งทั่วไป เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี อายุ 39 ปี กล่าวว่า *“ถ้าพูดตามเป็นจริงในพื้นที่นะ ชาวบ้านเขาก็เอาเงินด้วยนั้นแหละ ไม่ใช่แค่ปัจจัยอื่น ๆ ที่เขามอง เพราะหลายคนมาหาเสียงดีมาก นโยบายดีมาก แต่เงินไม่ลงชาวบ้านเองก็ไม่กานะ”* (การสื่อสารส่วนบุคคล, สัมภาษณ์ 20 เมษายน 2569)

ข้อมูลสำคัญข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า การซื้อเสียงยังคงเป็นกลไกทางการเมืองที่มีบทบาทสำคัญในการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะการสร้างแรงจูงใจและเพิ่มประสิทธิภาพในการระดมคะแนนเสียงผ่านเครือข่ายหัวคะแนนในระดับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ฉายภาพให้เห็นการให้ผลประโยชน์แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้กลายเป็นความคาดหวังส่วนหนึ่งของประชาชนต่อการแข่งขันเลือกตั้งในพื้นที่ กล่าวไว้ว่า

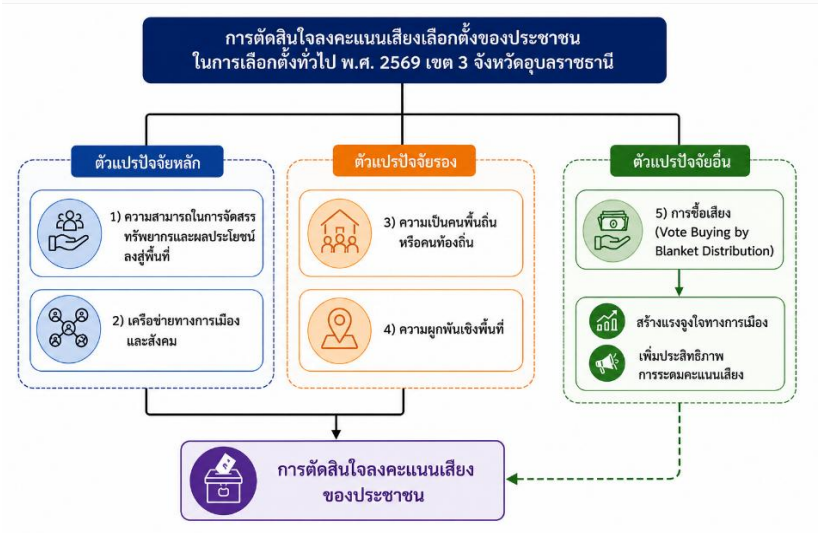
“เราลงการเมืองหาเสียงครั้งนี้ เรารู้ดีว่าคนในพื้นที่ต้องการอะไรจากตัวนักการเมือง แต่หลายครั้งที่ลงหาเสียงพอชาวบ้านเห็นเรา ก็จะทักกันว่า ส.ส. พรรคนี้มาแล้ว มีอะไรมาให้แม่บ้างไหมลูก บางครั้งเราบอกไม่มีค่ะแม่ ประชาชนก็บอกว่าทีพรรคนี้เขายังมีมาให้แม่เลย” (ผู้ลงสมัครสมาชิกผู้แทนราษฎรเขต 3 พรรคเพื่อไทย, การสื่อสารส่วนบุคคล, สัมภาษณ์ 16 กุมภาพันธ์ 2569)

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัยครั้งนี้ การตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี ดำรงภายใต้กรอบแนวคิดท้องถิ่นนิยมทางการเมือง (Political Localism) โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ดังกล่าวมิได้พิจารณาการเลือกผู้แทนราษฎรจากอุดมการณ์หรือกระแสพรรคการเมืองเป็นหลัก หากแต่ให้ความสำคัญกับตัวแปรปัจจัยทางการเมืองที่ยึดโยงกับบริบทเชิงพื้นที่ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรและผลประโยชน์ลงสู่พื้นที่ 2) เครือข่ายทางการเมืองและสังคม 3) ความเป็นคนพื้นถิ่นหรือคนท้องถิ่น และ 4) ความผูกพันเชิงพื้นที่ อันสะท้อนให้เห็นว่าแบบแผนการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชนยังคงดำเนินบนฐานบริบทเชิงพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2552) ที่อธิบายว่า พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ชนบทมักให้ความสำคัญกับตัวบุคคล ความสัมพันธ์ทางสังคม ความใกล้ชิดกับพื้นที่ และความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน มากกว่าการตัดสินใจบนฐานอุดมการณ์ทางการเมืองเพียงอย่างเดียว เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์ (2546) ที่อธิบายว่า การเมืองระดับพื้นที่ในสังคมชนบทไทยยังคงดำรงอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์แบบท้องถิ่นนิยม โดยประชาชนให้ความสำคัญกับตัวบุคคล ความเป็นคนบ้านเดียวกัน ความใกล้ชิดกับชุมชน และความสามารถในการดูแลผลประโยชน์ของพื้นที่มากกว่าการพิจารณาจากอุดมการณ์ทางการเมืองเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ ผู้แทนราษฎรมิได้ถูกคาดหวังให้ทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติเท่านั้น หากแต่ยังต้องแสดงบทบาทในฐานะผู้ประสานทรัพยากร ผู้แก้ไขปัญหา และผู้ดูแลทุกข์สุขของประชาชนในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม จึงส่งผลให้ความผูกพันเชิงพื้นที่และความสัมพันธ์ทางสังคมกลายเป็นฐานสำคัญของการสร้างความชอบธรรมและได้รับการสนับสนุนทางการเมืองจากประชาชน

นอกจากนี้ จากผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติมิได้ปรากฏในฐานะปัจจัยหลักที่ประชาชนใช้ประกอบการตัดสินใจลงคะแนนเสียงโดยตรง หากแต่ดำรงอยู่ในฐานะกลไกทางสังคมที่แฝงอยู่ภายใต้เครือข่ายทางการเมืองและสังคม โดยเฉพาะในบริบทสังคมชนบทที่ยังคงมีความสัมพันธ์เชิงเครือญาติและความใกล้ชิดทางสังคมอย่างเข้มแข็ง ไม่ว่าจะเป็นเสริมสร้างความไว้วางใจ การสื่อสารข้อมูลข่าวสารทางการเมือง และการระดมคะแนนเสียงในระดับชุมชน จึงส่งผลให้เครือข่ายทางการเมืองสามารถเชื่อมโยงระหว่างผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องงานของ Granovetter (1985) ที่อธิบายว่า พฤติกรรมทางสังคมและการกระทำของปัจเจกมิได้ดำรงอยู่อย่างโดดเดี่ยว หากแต่ฝังตัวอยู่ภายใต้เครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีอยู่เดิม โดยความสัมพันธ์เชิงเครือญาติและความใกล้ชิดทางสังคมสามารถทำหน้าที่เป็นทุนทางสังคมที่เอื้อต่อการสร้างความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการแลกเปลี่ยนทรัพยากรภายในเครือข่ายทางการเมืองได้

ตลอดจนงานวิจัยนี้พบว่า การซื้อเสียงเป็นหนึ่งในตัวแปรปัจจัยทางการเมืองที่ยังคงปรากฏให้เห็นในลักษณะแบบปูพรม (Vote Buying by Blanket Distribution) ในการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี นอกเหนือจากตัวแปรปัจจัยทางการเมืองภายใต้กรอบแนวคิดท้องถิ่นนิยมทางการเมือง โดยตัวแปรด้านการซื้อเสียงมีบทบาทสำคัญต่อการประกอบการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชน อันเป็นกลไกในการสร้างแรงจูงใจทางการเมืองและการระดมคะแนนเสียงผ่านเครือข่ายหัวคะแนนในระดับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนองานวิจัยของ Walker (2008) ที่อธิบายว่าการเมืองเชิงพื้นที่ชนบทในบริบทของประเทศไทย มิได้ดำเนินอยู่บนการแข่งขันเชิงนโยบายหรืออุดมการณ์ทางการเมืองเพียงอย่างเดียว หากแต่ดำรงอยู่บนฐานของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างนักการเมืองกับประชาชน โดยกลไกดังกล่าวยังคงมีบทบาทต่อการสร้างฐานสนับสนุนและการแข่งขันทางการเมืองในเขตพื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยอธิบายแบบแผนการตัดสินใจดังแผนภาพด้านล่าง

ภาพที่ 2 : แบบแผนการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2569 เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี ภายใต้กรอบแนวคิดท้องถิ่นนิยมทางการเมือง
ที่มา : ผู้วิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

การเลือกตั้งทั่วไปครั้งต่อไป เขต 3 จังหวัดอุบลราชธานี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการจัดเวทีสาธารณะเพื่อให้ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้แสดงวิสัยทัศน์ นโยบาย และแนวทางการพัฒนาพื้นที่อย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มการรับรู้และเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเปรียบเทียบข้อมูลของผู้สมัคร อันนำไปสู่การตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชนที่มีข้อมูลประกอบมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรปรับปรุงกลไกการกำกับดูแลการแข่งขันทางการเมืองในระดับพื้นที่ เพื่อลดช่องว่างที่เอื้อต่อการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจและเครือข่ายอุปถัมภ์ในการแลกเปลี่ยนคะแนนเสียง ควบคู่กับการเสริมสร้างความโปร่งใสของกระบวนการเลือกตั้ง และการสร้างการรับรู้ทางการเมืองของประชาชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของการลงคะแนนเสียงบนฐานนโยบายมากกว่าปัจจัยเชิงผลประโยชน์เฉพาะหน้า

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ควรมีการขยายขอบเขตการศึกษาไปยังพื้นที่เลือกตั้งอื่น ๆ เพื่อทำการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชนในบริบทที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และลักษณะการแข่งขันทางการเมือง

1.2 ควรนำระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณมาใช้ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ระดับความสำคัญของแต่ละปัจจัยได้อย่างแม่นยำ และสามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมากยิ่งขึ้น

1.3 ควรมีการศึกษาอย่างต่อเนื่องในลักษณะการวิจัยระยะยาว (Longitudinal Study) เพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่นนิยมทางการเมืองที่อาจเกิดขึ้นตามพลวัตของโครงสร้างประชากร เศรษฐกิจ และบริบททางการเมืองในแต่ละช่วงเวลา อันช่วยให้เข้าใจการเปลี่ยนผ่านของพฤติกรรมการเลือกตั้งจากการยึดโยงกับความเป็นท้องถิ่น ไปสู่ปัจจัยทางการเมืองอื่น ๆ เช่น นโยบายพรรค อุดมการณ์ทางการเมือง หรือบทบาทของผู้แทนราษฎรในฐานะตัวแทนการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางสังคม

เอกสารอ้างอิง

เทอดศักดิ์ ไปจันทึก, ศิวัช ศรีโภคางกุล, อรรถพล เมืองมิ่ง, ถนอม สูรยสิมาพงษ์ และฌาน เรืองธรรมสิงห์. (2564). การแข่งขันและปัจจัยที่มีผลต่อชัยชนะการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562 ของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า,* 18(3), 58-78. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/kpi_journal/article/view/246833/167524

เวียงรัฐ เนติโพธิ์. (2558). *หีบบัตรกับบุญคุณ การเมืองการเลือกตั้งและการเปลี่ยนแปลงเครือข่ายอุปถัมภ์.* เชียงใหม่: ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เสาวลักษณ์ สุขวิรัช. (2539). *ท้องถิ่นนิยมและภูมิภาคนิยมในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2552). *สองนครประชาธิปไตย* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์. (2546). *การเมืองสองฝั่งโขง: การรวมกลุ่มทางการเมืองของ สส. อีสาน พ.ศ. 2476 -2494.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

ธรรพ์ณธร สีทา และปฐวี โชติอนันต์. (2567). การครองอำนาจของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคอีสาน : กรณีศึกษา สส.วุฒิพงษ์ นามบุตร จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารการบริหารปกครอง มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์,* 13(2), 30-55. https://doi.org/10.14456/gjl.2024.21

พงศธร กันทวงค์, กิตติภพ แก้วสุวรรณ์, ศศิประภา หวานอารมณ์, สุรพงษ์ ช่างทำ, อิสริยาภรณ์ คำมะลักษ์ และปฐวี โชติอนันต์. (2567). การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง: ศึกษายุทธศาสตร์การหาเสียงของ นายสมศักดิ์ บุญประชม (เสี่ยเชียง) พรรคเพื่อไทรวมพลัง ในการเลือกตั้งทั่วไปปี 2566. *วารสารการบริหารปกครอง มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์,* 13(2), 192-215. https://doi.org/10.14456/gjl.2024.29

พงศธร กันทวงค์, ขวัญจิรา บุญลี, ขวัญสุดา คำสุข, กัญญาณัฐ คำหล่อ, พัณณิตา แสนทวีสุข, สรัสวดี ดวงศรี และปฐวี โชติอนันต์ . (2569). การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง : กรณีศึกษายุทธศาสตร์การสร้างชัยชนะของ สส. พรรคภูมิใจไทย เขตเลือกตั้งที่ 8 จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารวาระการเมืองและสังคม,* 5(1), 25-43. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/polsciPSU/article/view/282502

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2566). *ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2566.* กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหายบล็อกและการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2569). *ผลการเลือกตั้ง ส.ส. ทั่วไป 8 กุมภาพันธ์ 2569*. https://ectreport69.ect.go.th/general/overview

Alexander, S. (2025). Vote for who you like; fight for the right party": A case study of voting reasons in Thailand's Northeast in the 2023 general elections. *Journal of Current Southeast Asian Affairs,* 44(2), 204-221. https://doi.org/10.1177/18681034251337764

Dahl, R. A. & Tufte, E. R. (1973). *Size and Democracy.* Stanford: Stanford University Press.

Granovetter, M. (1985). Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness. *American Journal of Sociology, 91*(3), 481-510. https://doi.org/10.1086/228311

McCargo, D. (2005). Network monarchy and legitimacy crises in Thailand. *The Pacific Review,* 18(4), 499-519. https://doi.org/10.1080/09512740500338937

Meechan, S. & Ockey, J. (2026). From Brokers to Bytes: Network Politics in Contemporary Thailand. *TRaNS: Trans -Regional and -National Studies of Southeast Asia*, 1–25. https://doi.org/10.1017/trn.2025.10014

Schulte-Cloos, J. & Bauer, P. C. (2023). Local Candidates, Place-Based Identities, and Electoral Success. *Political Behavior,* 45(2), 679-698. https://doi.org/10.1007/s11109-021-09712-y

Walker, A. (2008). The rural constitution and the everyday politics of elections in Northern Thailand. *Journal of Contemporary Asia,* 38(1), 84–105. https://doi.org/10.1080/00472330701651978

Ockey, J. (1994). Political Parties, Factions, and Corruption in Thailand. *Modern Asian Studies,* 28(2), 251-277. https://doi.org/10.1017/S0026749X00012403

Yin, R. (2009). *Case Study Research and Applications: Design and Methods.* Thousand Oaks: Sage Publications.